

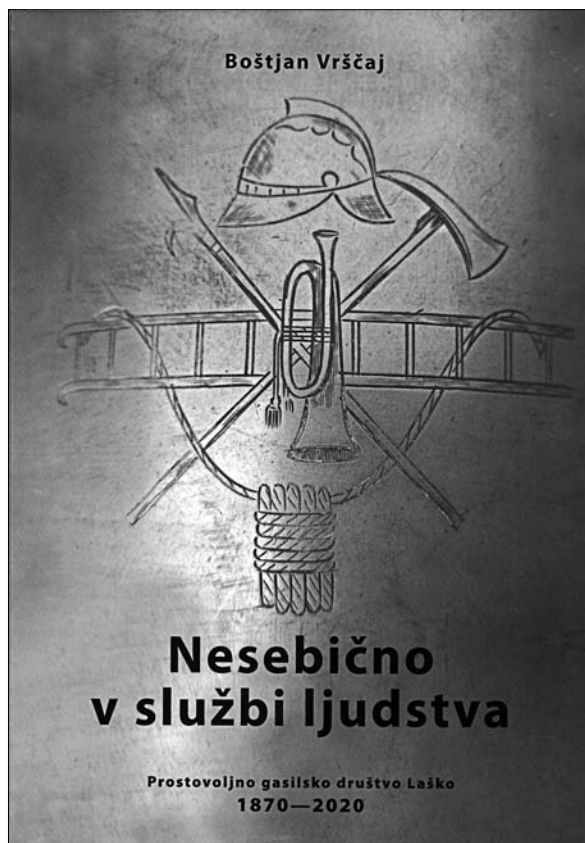
K zgodovini laškega gasilstva

Boštjan Vrščaj: Nesebično v službi ljudstva. Prostovoljno gasilsko društvo Laško 1870-2020. Laško: Prostovoljno gasilsko društvo, 2020. 224 strani.

Kakor je v društvenih publikacijah navada, spremne besede napišejo lokalni župan in domači društveni funkcionarji. V tej knjigi je uvodne misli napisal laški župan Franc Zdolšek, drugo spremno besedo je v uvodu prispeval predsednik Prostovoljnega gasilskega društva (PGD) Laško Bojan Špiler. Predsednik se je posebej zahvalil vsem, ki so pomagali graditi nov moderen gasilski dom v Laškem, saj je slednji omogočil, da se je laško gasilsko društvo lahko začelo hitro razvijati. Tretjo spremno besedo je napisal častni poveljnik Gasilske zveze Slovenije Matjaž Klarič in v njej spomnil, da spada PGD Laško s 150 letnim delovanjem med tri najstarejša gasilska društva na Slovenskem. Predsednik Gasilske zveze Slovenije Matjaž Centrih pa je v svoji uvodni misli poudaril, da gasilstvo ni služba ali dejavnost, temveč poslanstvo. Kot peti je Gašper Klemenc, poveljnik Gasilskega društva Laško, izpostavil bogato zgodovino laškega gasilstva.

Nato v bogato opremljeni knjigi sledijo časovna obdobja, v katerih je prikazana 150 letna zgodovina laškega gasilskega društva od njegove ustanovitve dalje, spreminjanje njegove strukture in organizacije ter naravne nezgode in požari, pri katerih so laški gasilci pomagali.

V prvem poglavju *Obdobje Avstro-Ogrske* je najprej opisan uničujoč požar v Laškem, ki je 28. aprila 1840 proti večeru najprej zajel bajto Matije Peršeta in ki se je kljub pomoči sosedov in ostalih tržanov hitro razširil. Orkanski veter je pospešil širjenje požara, saj je goreče strehe ter skodle in dele ostrešij raznesel po vsem trgu in tudi na drugi breg Savinje. Ogenj je zelo hitro zajel ves trg in naselje Kostelj ter župnijsko cerkev sv. Martina z zvonikom, čeprav je bila pokrita s skriljem in ne z lesenimi skodlami. O obsežnosti požara kaže podatek, da je vročina iz

zvonika podružnične cerkve sv. Mihaela pregnala tudi mežnarja, ki je z zvonjenjem opozarjal na nevarnost ter da so se v zvoniku župnijske cerkve stopili zvonovi. Požar se je tako razmahnil, da prebivalci Laškega niso reševali svojega premoženja, pač pa le svoja življenja. Med zadnjimi se je iz gorečega trga umikal laški učitelj Anton Flis, ki je med begom našel zapuščeno gasilsko brizgalno in je z njo pri mostu čez Savinjo gasil graščinsko stavbo, ki so jo že zajeli plameni, ter jo je s tem obvaroval pred uničenjem. Požar je zahteval 6 človeških življenj, zgorelo je 54 stanovanjskih in stranskih stavb v trgu in 6 stavb v Kostelju.

O požaru v Laškem so poročali tudi časopisi na tedanjem Štajerskem, prvi je novico posredoval Grazer Zeitung v svoji izdaji 5. maja 1840. Požar opisuje takole: »V noči med 28 in 29. aprilom, je v trgu Laško, ki ima približno sto hiš, prišlo do velikega požara. Kljub hitri pomoči in veliki vnemi ter pod vodstvom oblasti, požara ni bilo mogoče pogasiti ali vsaj omejiti. Pogorelo je celotno naselje, razen nekaj hiš. Kolikor je do sedaj znanega je med požarom izgubilo življenje 7 ljudi. V okrožnem mestu Celje in v okoliških naseljih je bilo takoj organizirano zbiranje

denarja in potrebnih materialnih dobrin, ki so jih že v naslednjih dneh (29. april) s 3 vozovi prepeljali iz Celja v Laško. Požar naj bi po večkratni potrditvi, nastal zaradi nepazljivosti ženske osebe, ki je na begu.« (str. 19).

Glede vzroka požara je bil bolj natančen laški zgodovinar, Edo Jelovšek, ki je zapisal: »Dve stari ženici sta v njuni leseni koči cvrli slanino, a sta bili pri tem tako neoprezni, da je goreča mast segla na leseni del kočice. Ker sta ženici gasili z vodo, so plameni goreče masti udarili v lesen strop, kar je bilo usodno za ves trg.« (str. 19).

O požaru so poročali tudi časopisi, saj se je zgodil kmalu po podobno katastrofalnem požaru v Judenburgu 12. aprila 1840. Grazer Zeitung je tako 13. maja 1840 objavil "Razglas za podporo pogorelemu trgu Laško v celjskem okrožju." V razglasu, ki je pozival k pomoči za obnovo, je bila natančno opisana škoda, ki je bila ocenjena na približno 80.000 florintov. Magistrat mesta Celja je že po požaru v pogoreli trg poslala 3 vozove polne hrane in različnih oblačil, v naslednjih dneh pa je pošiljal predvsem kruh. Pomoči celjskih oblasti so se pridružili tudi posamezniki. Pomoč se je zbirala celo leto 1840, saj je Grazer Zeitung najmanj šestkrat objavil seznam dobrotnikov, ki so pomagali prebivalcem Laškega. Pomagali so tako posamezniki kot tudi posamezne občine, ki so namenjale denar ali dobrine za pomoč pogorelcem. Dobrodelnost in pomoč ljudem v stiski je bila že takrat zelo pomembna sestavina človeškega življenja (Vrščaj, str. 20).

V zvezi z usodnim požarom je zelo zanimivo ravnanje nemškega pesnika slovenskega rodu, Matevža Vehovarja, ki se je rodil na Pristavi pri Metinju in je v času požara v Laškem študiral pravo v Gradcu. Ko je slišal za katastrofo, ki se je zgodila v Laškem, se je odločil za objavo zbirke večinoma že objavljenih besedil "Dichtungen lyrischen, prosaischen und dramatischen" z namenom, da bi s polovico honorarja pomagal prebivalcem Laškega. Kljub negativni literarni kritiki je bil Matevž Vehovar s svojo pomočjo kar uspešen, saj je konec leta 1840 poslal 200 fl za pomoč Laškemu, kar je bil tedaj kar omembe vreden znesek.

Požar leta 1840 je dokončno spremenil podobo Laškega, saj so pogorele skoraj vse majhne stavbe.

Med obnovo trga so zgradili veliko novih stavb, ki so se obdržale vse do danes. Seveda pa požar leta 1840 ni bil prvi, ki je močno prizadel Laško. Ob turških vpadih v 15. stoletju je trg Laško pogorel. Božo Otorepec v svoji razpravi o grbu trga Laško kot letnice turških vpadov navaja obdobje med letoma 1478 in 1479, ko naj bi v požaru izginila tudi listina o trških privilegijih. Vsekakor pa se je požar zgodil pred letom 1490, saj je cesar Friderik III moral v tem letu v požaru uničeno listino o trških privilegijih na novo izstaviti, z opombo, da so bili privilegiji "po Turkih sežgani in so tržani tudi sicer veliko škodo utrpeli." Velik požar se je zgodil tudi leta 1682 in v njem naj bi zgorele listine, pomembne za poznavanje zgodovine laškega trga. (Vrščaj, str. 20).

Leta 1859 je popolnoma pogorel hrib Hum, kar pa se ni zgodilo prvič. Po tem požaru so v Laškem po sv. Florjanu, zavetniku proti požarom in poplavam, poimenovali ulico, ki pa se s tem imenom ni ohranila.

Strah pred posledicami požarov je pripomogel k temu, da se je tudi na državnem nivoju urejalo izvajanje gasilske službe, kar je bila obveza vseh za gašenje sposobnih prebivalcev. Na področju protipožarnega varstva je veliko naredila cesarica Marija Terezija (1740-1780) s svojimi reformami, saj so bili izdani tudi požarni redi in drugi predpisi. V trgih in mestih se je uvedla služba nočnih čuvajev, nabavljalo se je razno gasilsko orodje, ki so ga delili med hišne gospodarje in večje podjetnike. Preventivne ukrepe so izvajali dimnikarji, ki so postali neke vrste požarni nadzorniki. Občine, zlasti pa trgi in mesta, so morali poskrbeti za gasilno opremo (brižgalne), vodenje gašenja pa je bilo v rokah županov, obrtniki pa so dobili točno določene naloge.

V 18. stoletju so na podlagi požarnega reda cesarice Marije Terezije začeli v meščanskih hišah vzdrževati kadi z vodo, lesene dimnike so nadomeščali z zidanimi ali glinastimi. Leta 1789 izdani odlok notranjeavstrijskega gubernija je določil, da morajo gostilničarji oskrbeti v hlevih laterne, v hlevih je bilo ponovno prepovedano kajenje tobaka in razsvetljava s trskami. V terezijanski dobi se je upravno uredilo tudi gasilstvo s posebnimi gasilskimi redi. V 19. stoletju so pristojne oblasti na Štajerskem

sprejele predpise za gašenje in protipožarno varstvo in sicer Gasilske rede in Gradbeni red.

Leta 1825 je bil sprejet prvi Požarni red v slovenskem jeziku, z naslovom "Ognj gasitni navod ali naredbanje ogn gasiti," ki je določil ostrejšje predpise in sankcije ter uvedel preiskave požarov. Gasilce je razdelil v pet skupin (skupina za oznanjanje požara, za dovajanje vode, za dovažanje gasilske opreme in orodja za gašenje poslopij in za reševanje in čuvanje imetja). Pri izvrševanju teh predpisov pa se je pokazalo, da je bilo najtežje dobiti zanesljive čuvarje in vestne reševalce, ki bi res reševali in čuvali imovino pogorelega. (Vrščaj, str. 24-25). Posebej zanimiv je bil gasilski red iz leta 1857, ki je natančno urejal gašenje in protipožarne aktivnosti neposredno pred uvedbo organiziranih, za to sposobnih skupin prebivalcev – požarnih bramb.

V Avstriji so bili prvi predpisi s področja društvenega prava sprejeti v letu 1843. Cesarski patent iz leta 1852 je določal, da lahko društva pričnejo z delovanjem šele po pridobitvi dovoljenja vlade ali vladarja, ves čas pa so bili pod stalnim nadzorstvom državne uprave. Leta 1867 sprejeti Zakon o društvenem pravu je omogočil lažje ustanavljanje in delovanje društev, saj je bilo ustanovitev društva treba prijaviti prvostopni upravni oblasti (okrajnemu glavarstvu ali statutarni občini), ki pa je ustanovitev društva lahko tudi prepovedala. Celotno delovanje društev pa je bilo pod stalnim strogim nadzorom oblasti. Na podlagi tega zakona so bila na Slovenskem ustanovljena prva gasilska društva, med prvimi gasilska društva v Ljubljani, Metliki, na Ptuju, v Laškem, Celju ... Še pred sprejetjem navedenega zakona pa se je v posameznih krajih začela razvijati gasilska dejavnost, ki je dejansko obstajala že pred formalno ustanovitvijo društev.

Iz zapisnika o sestanku Okrajnega zastopstva Laško, ki je ohranjen v arhivu PGD Laško, je razviden začetek organizirane gasilske dejavnosti, saj se je na plenarni seji 18. februarja 1869 razpravljalo o nakupu velike gasilske brizgalne.

»Okrajno zastopstvo Laško je na plenarni seji 18. 2. tega leta (1869), v spoznanju, da je razpoložljiva gasilska oprema v trgu Laško preslaba celo za srednje, kaj šele za večje stavbe, da krajevni občini Sv. Krištof in Laško ne posedujeta niti ene gasilne

naprave, da tu skoraj ni mogoče računati na hitro in tujo pomoč, da v trgu Laško, v njegovi okolici in sosednji krajevni občini Sv. Krištof stojijo velike stavbe, ki bi jih bilo mogoče v morebitnem požaru rešiti samo z večjo gasilsko brizgalno, sklenilo postaviti temelj za nabavo takšne večje gasilske brizgalne, tako da odobri znesek v višini 300 gld iz okrajnih sredstev in istočasno pooblasti podpisani okrajni odbor, da naredi nadaljnje korake pri nabavi velike gasilske brizgalne za Laško in okolico. Brizgalna bo v lasti celotnega okraja Laško in občine Sv. Krištof, k nabavi pa sta pripravljene prispevati tudi občini Laško in Sv. Krištof.

Po predhodnem predračunu bo nabava takšne brizgalne z opremo, brez shrambe za gasilsko opremo, ki jo bo brezplačno prispevala občina Laško, stala med 1.600 in 1.800 gld.

V popolnem prepričanju, da bo moč ta projekt izvesti le z združenim močmi, si dovoljuje podpisani okrajni odbor zaprositi vse lastnike večjih stavb v Laškem in okolici, da po možnosti podprejo to splošno koristno namero in z znatnim prispevkom omogočijo nabavo nove, velike okrajne in občinske gasilske brizgalne. Tako obljubljeni (zagotovljeni) kakor gotovinske zneske je treba vpisati v ta vpisni obrazec, gotovino pa predati članom v ta namen izvoljenega odbora.«(Vrščaj, 28-29)

Imenovan je bil odbor za nabavo velike gasilske brizgalne, ki so ga sestavljali trije člani okrajnega odbora in po trije člani iz občine Laško in občine Sv. Krištof. Na svoji verjetno prvi seji 13. marca 1869 je odbor sklenil, da naj pisarna krajevnega odbora sestavi poziv za popisovanje oziroma zbiranje prostovoljnih prispevkov in da naj se pošlje dopise tistim lastnikom zgradb, ki živijo izven kraja in okolice, kar je bilo odposlano že 10 dni kasneje. Odbor je tudi odločil, da se je potrebno pri graškem Turnvereinu pozanimati o prednostih Metzove brizgalne v primerjavi z drugimi znanimi brizgalnami. Odziv na poziv za zbiranje sredstev je bil precej velik, kar izkazuje nabirna pola, v kateri so navedeni prostovoljni prispevki za gasilsko brizgalno. Eden redkih, ki ni prispeval k nakupu brizgalne, je bil grof Vetter von der Lilie, lastnik laške gospodščine. S svojega gradu Neuhübel na Moravskem je 30. marca odgovoril, da ne more nič prispevati k nakupu brizgalne, ker je bil njegov tamkajšnji grad

z opremo vred uničen v požaru. Grof je očitno pozabil, da sta mu le junaštvo in napor Antona Flisa ob velikem požaru leta 1840 rešila in ohranila graščino v Laškem. Ker je poveljnik laškega gasilskega društva težko čakal dobavo brizgalne, je del kupnine sam založil, samo da bi tovarna brizgalno čim prej poslala v Laško. V besedilu so navedeni tudi natančni podatki o preverjanju kakovosti brizgalne, o obročnem plačevanju, o plačevanju transportnih stroškov in druge zanimive podrobnosti.

Vzporedno z nabavo brizgalne je potekalo tudi ustanavljanje gasilskega društva. V zapisu ob 25. jubileju društva v letu 1895 je navedeno, da je v letu 1869 gospod Franz Tieber sprožil akcijo za ustanovitev gasilskega društva v Laškem, vendar je naletel na težave pri oblasteh. V časopisu *Naše delo* je Edi Jelovšek ob 100-letnici laškega gasilskega društva zapisal, da je Franz Tieber *“leta 1869 sklicjal sejo pripravljalnega odbora v stavbi sedanje knjižnice Laško (opomba J. M.), ki je bila tedaj še v lasti Karničnikov; ti so pozneje tudi pristopili k požarni brambli. V pripravljalnem odboru so bili kot zastopniki laške in krištofske občine poleg Tieberja še: laški župan, predsednik Okrajnega cestnega zastopa; rudniški ravnatelj; Georg Rosman, mizar in gostilničar ter Johann Ranner, laški nadučitelj. Tieber je bil prvi ustanovni častni načelnik in blagajnik.”* Pri tem pa Vrščaj opozori, da se ne da ugotoviti, kje je navedene informacije Jelovšek pridobil, saj ni ohranjen noben zapisnik o ustanovitvi gasilskega društva.

Čeprav podrobnosti ustanavljanja gasilskega društva v Laškem niso znane, je Jure Krašovec sestavil seznam ustanovnih članov Prostovoljnega gasilskega društva Laško. Muzej Laško hrani njihovo fotografijo, ki ima na zadnji strani pripis *“ustanovni člani”* in imena oseb, vendar pa ni znano, kdaj je bil ta pripis dodan. Ohranjen je tudi seznam članov iz leta 1899, kjer so navedeni tudi tisti, ki so v društvo pristopili leta 1870.

V času ustanavljanja laškega gasilskega društva so bili, kot tudi drugod na Slovenskem, člani zelo spoštovani tržani, ki so bili tudi člani drugih društev in ustanov (npr. župana Valentinčič in Amon, kasnejši župan Weber, lastnik Zdravilišča v Rimskih Toplicah Uhlich, obrtniki in posestniki). Članstvo najpomembnejših mož v takšnih društvih pa kaže na izreden pomen dejavnosti društva. Velika

posebnost laškega gasilskega društva na Spodnjem Štajerskem pa je bila, da so bili v njem hkrati člani Nemci, zelo redki deklarirani Slovenci ter slovensko in nemško usmerjeni tržani.

Na osnovi zgodovinskih virov se lahko z gotovostjo potrdi, da so laški gasilci v Državno pisarno v Gradcu vložili predlog svojega statuta 13. avgusta 1870, ki je bil 23. avgusta istega leta zaradi neskladnosti z določili Zakona o društvih zavržen in poslan v popravek. 25. septembra 1870 pa je bil statut uradno potrjen. Statut Prostovoljnega gasilskega društva v Laškem (Freiwillige Feuerwehr zu Markt Tüffer) so v imenu komiteja za ustanovitev društva 14. septembra 1870 podpisali trije pomembni Laščani. V imenu občine so ga potrdili župan in dva odbornika. Statut je shranjen v Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu, v razdelku Državna pisarna (Statthalterei) pod številko 53:10143/1870.

Zanimiva je sočasnost uradne ustanovitve društva s potrditvijo Statuta in prihodom brizgalne Metz II v Laško. Vse se je namreč zgodilo konec septembra, že v začetku oktobra 1870 pa je v Laškem potekala primopredaja opreme s preizkusom, ki so ga opravili laški gasilci. Laško prostovoljno gasilsko društvo, naj bi tedaj štelo 94 članov. V knjigi je natančno opisana primopredaja brizgalne in njen preizkus na župnijski cerkvi sv. Martina.

Začetki društva so bili močno povezani s prizadevanjem za nakup gasilne brizgalne, seveda pa je bilo za njeno uporabo potrebno zagotoviti vsaj za silo usposobljene upravljavce. Žal pa so laški gasilci svojo usposobljenost pokazali že 25. decembra 1870, ko je zagorela hiša Andreja Elsbacherja. Iz Valentiničeve kronike izhaja, da je v prvih desetih letih delovanja društva v Laškem gorelo večkrat.

Laško gasilsko društvo se je vključilo v delovanje Štajerske deželne gasilske zveze v Gradcu, ki je bila ustanovljena leta 1871. Konec leta 1874 je cesar Franc Jožef II. po zgolj štirih letih delovanja podaril Prostovoljnemu gasilskemu društvu trga Laško 200 florintov za nadaljnje delovanje na področju gasilstva. Kaj je botrovalo takemu cesarskemu darilu, ni znano.

Laški gasilci so bili zelo dejavni tudi na družabnem področju in so vsako leto v hotelu Ho-

riak prirejali ples. Sodelovali so tudi pri drugih pomembnejših dogodkih v kraju in paradah ob praznovanju cesarjevega rojstnega dne. Gasilsko društvo je sodelovalo z drugimi gasilskimi društvi, gojilo pa je tudi prijateljske stike z nemškimi telovadnimi društvi Turnverein iz Celja in Ljubljane.

V tem poglavju je podrobneje opisano obhajanje desetletnice društva in prvega srebrnega jubileja ter delovanje v času pred 1. svetovno vojno ter star gasilski običaj SALAMANDER, ki je bil ceremonial društva po pokopu aktivnega gasilca, ki so ga v Laškem gojili še nekaj let po 1. svetovni vojni.

Po atentatu na avstrijskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda v Sarajevu 28. junija 1914 se je Evropa kmalu znašla sredi prve svetovne vojne, ki je močno spremenila življenje v Laškem, čeprav se trga vojne operacije niso neposredno dotaknile. Preko Laškega so po progi potekali vojaški transporti, z območij v bližini front (tudi s Primorske) pa so prihajali begunci in vojni ujetniki. Zaradi vojne je bilo delovanje gasilskega društva okrnjeno, saj aktivnih članov skoraj ni bilo. Tudi med vojno ogenj ni počival in je bilo več požarov, nekateri so bili povezani z železniškimi transporti, največji pa je bil v februarju 2018, ko je zagorela šola v Šentlenartu (danes Vrh nad Laškim), ko je bila zaradi hudega mraza, ki je onemogočal gašenje, v nevarnosti cela vas. Pri obvladovanju požarov so sodelovali tudi vojaki.

Ko je ljudski shod v Ljubljani 29. oktobra 1918 razglasil narodno osvoboditev in ustanovitev samostojne države Slovencev, Hrvatov in Srbov s sedežem v Zagrebu, so na železniški postaji v Laškem odstranili napis Markt Tüffer in ga nadomestili z novim, na katerem je pisalo Laški trg. Ko je 22. januarja 1919 v Laško prišel varaždinski polk – prva večja vojaška enota novonastale države, jim je Narodni svet, ki so ga ustanovili 1. novembra 1918 pod vodstvom laškega dekana Kruljca, priredil svečan sprejem, na katerem so sodelovali tudi gasilci. Šele takrat so ljudje spoznali, da je nekega obdobja dokončno konec in da se začenja nova doba. Ker je bilo na Štajerskem, zlasti v mestih in trgih, precej nemškega prebivalstva, je bil prehod v nove razmere počasen, kar se je odražalo tudi pri laških gasilcih, pri katerih je poveljevanje vse do leta 1920 še vedno potekalo v nemščini. Laško gasilsko društvo

se sprva tudi ni priključilo Jugoslovanski gasilski zvezi Ljubljana, ki je bila ustanovljena 1. junija 1919.

Prvi povojni občni zbor laških gasilcev, ki ga je sklical medvojni poveljnik kovaški mojster Maks Košir, je potekal 14. marca 1920. Na tem občnem zboru so izvolili v celoti slovensko društveno vodstvo s predsednikom Josipom Osolinom na čelu, društvo pa je dobilo ime "Prostovoljno gasilsko društvo Laško". Žal se je vojnih in povojnih časih izgubil društveni prapor in celoten društveni arhiv. Po občnem zboru se je laško društvo včlanilo v Jugoslovansko gasilsko zvezo Ljubljana in je bilo organizacijsko dodeljeno v Gasilsko župo Žalsko.

Ko je 29. junija 1920 Celje obiskal prestolonaslednik Aleksander I., so člani laškega društva sodelovali v častni četi v Celju. Istega dne so bili laški gasilci v svečanih uniformah in s čeladami na glavi navzoči tudi na železniški postaji, ko se je dvorni vlak ob 16. uri ustavil in je kraljevič izstopil in se kratek čas pogovarjal z zastopniki občine, med katerimi je bil tudi gasilski poveljnik.

V prvih letih v novi Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev je društvo delovalo kot običajno, vendar pa so bile težave s pomanjkanjem osnovne gasilske opreme. V tem času so se Laški gasilci začeli pripravljati tudi na zakasnelo praznovanje 50-letnice ustanovitve društva. Jubilej so obhajali 15. in 16. maja 1921. Za praznovanje so dobili nov društveni prapor, katerega nakup so omogočili darežljivi mecen. Prapor, ki so ga naročili v Gradcu, je imel pripet trak v barvah slovenske zastave. Nov društveni prapor so slovesno razvili in blagoslovili pri slavnostni maši, ki je potekala na Slomškovem trgu (zdaj Aškerčev trg). Za to priliko so iz cerkve prinesli oltar sv. Florijana, celoten prostor pa so okrasili z manjšimi mlaji in zelenjem. Sam nakup prapora pa je bil do neke mere tudi v nasprotju s smernicami Jugoslovanske gasilske zveze: Menila je: »*Denar, ki ga izdamo za prapor, dajmo raje za cevi in druge potrebščine gasilnih društev.*« Na proslavo ob 50-letnici laškega gasilskega društva so prišli številni predstavniki drugih gasilskih društev iz različnih slovenskih krajev ter Varaždina in Zagreba.

Žal pa so dvajseta leta kljub slovesnemu obhajanju 50-letnice zaznamovala nesoglasja in spori v društvu. Celotno obdobje med obema vojnama je

bilo nemirno, ponavljali so se izredni občni zbori, zamenjave odbornikov in poveljstva ter izstopi iz društva. Kljub temu pa so bili ob 55-letnici društva s kraljevim ukazom odlikovani nekateri zaslužni laški gasilci.

Dne 15. julija 1933 je kralj Aleksander podpisal zakon o organizaciji gasilstva, ki je ukinil gasilska društva, gasilskim organizacijam pa je bila odvzeta samostojnost. Dovoljene so bile le gasilske čete. Za razliko od Avstrije, ko je bil notranji nadzor gasilskih organizacij prepuščen nadrejenim gasilskim organizacijam, je v Jugoslaviji ta nadzor pripadel državnim organom. Centralizacija vodenja gasilske organizacije pa je povzročila, da se je v Gasilski zvezi Jugoslavije uporabljal srbski jezik, kar je gasilskim četam povzročalo težave že pri do takrat enostavnem izpolnjevanju obrazcev.

V letu 1935 so se zgodile pomembne politične spremembe, ki so zelo hitro vplivale na dogajanje v Laškem. V tem letu je na vlado je prišla radikalna stranka, ki je z muslimani in bivšo SLS osnovala novo vladno stranko JRZ (Jugoslovanska radikalna zajednica). Te politične spremembe pa so se odrazile tudi v gasilski četi, ki je na volilnem zboru v januarju 1937 dobila novo vodstvo.

V letu a 1938 je laškemu gasilskemu društvu sreski načelnik izročil red Sv. Save I. stopnje za 70 let nesebičnega dela. V svojem nagovoru je poudaril, da je laško gasilsko društvo najstarejše v Sloveniji in drugo najstarejše v celotni Jugoslaviji (Vrščaj, str. 80). Na istem občnem zboru so laški gasilci sprejeli sklep o gradnji lastnega gasilskega doma, ki naj bi se začela 7. marca 1938. Kasneje pa so novogradnjo opustili in se odločili za nakup objektov bivše tovarne Kamenit, kar so sklenili v avgustu istega leta. Sredstva za gasilski dom so laški gasilci zbirali na različne načine več kot 10 let, tudi s prirejanjem veselic in tombol. Kljub nesoglasjem in burnemu društvenemu dogajanju pa je laško gasilsko društvo v letu 1939 svojo drugo sejo že imelo v novih prostorih.

Nato v knjigi sledijo poglavja *Sedemdesetletnica društva*, in *Med vojno*, v katerih je opisano društveno dogajanje do konca druge svetovne vojne, ko je društvo spet ostalo brez prostorov, saj so zavezniška bombardiranja ob koncu druge svetovne vojne poškodovala tudi gasilski dom.

V poglavju *Čas nove Jugoslavije* je opisan razvoj društva do obhajanja njegove stoletnice in sicer v prvih desetih letih, ko so si laški gasilci z udarniškim in prostovoljnim delom obnovili gasilski dom. Sledijo poglavja *Financiranje delovanja društva*, *85-letnica delovanja društva*, *Do stoletnice*, *Zanimivosti iz delovanja društva v 60. letih 20. stoletja*. Podpoglavje *Stoletnica Gasilskega društva Laško* poda obširen in slikovit pregled dogajanja ob obhajanju 100-letnice društva. Nadaljnja podpoglavja opisujejo razvoj gasilske dejavnosti, podrobno prikažejo praznovanje 110-letnice in spopadanje s poplavi ter mednarodno povezovanje društva.

Obširno poglavje *V samostojni Sloveniji* s podpoglavji *Prvih 10 let v svoji državi*, *Ob 130 – letnici v novem domu*, *Na poti do jubilejnega leta* podrobno predstavijo delovanja društva v zadnjih treh desetletjih in opisujejo izgradnjo novega gasilskega doma v Debru, ki je bil predan svojemu namenu ob 130-letnici društva 16. septembra 2000.

V poglavju *Laški gasilci* se v sliki in besedi v podpoglavjih predstavijo *Gasilska mladina*, *Članice v vrstah laških gasilcev* in *Veterani* z natančnim seznamom vseh načelnikov in predsednikov društva v 150 letni zgodovini društva. Nato pa sledijo *Spomini predsednikov in poveljnikov društva*.

Zadnje poglavje *Slavnostno leto 2020* zelo natančno povzame vse aktivnosti društva v letu 2019.

Obširno in slikovno bogata knjiga je sprehod skozi pestro zgodovino laškega gasilstva in spomenik požrtvovalnemu delu laških gasilcev, ki že 150 let nesebično pomagajo svojim sokrajanom ob požarih, poplavah in drugih raznovrstnih naravnih in drugih nesrečah.

Jože Maček